

Бандуріна Я.Ю.

Національний університет «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого», аспірант кафедри криміналістики

ТИПОВІ СЛІДИ КОНТРАБАНДИ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ

Типові сліди злочину є важливою інформаційно-змістовною ланкою між всіма елементами криміналістичної характеристики контрабанди вогнепальної зброї та боєприпасів. Завдяки цьому елементу формується доказова база кримінальної справи та будуються слідли версії. Це важливий елемент у розслідуванні злочинної діяльності, що відображає особливості способу вчинення, а також ознаки інших елементів структури злочинну.

Правильна оцінка «слідової картини» дозволяє створити основи для найбільш швидкого розпізнання того чи іншого способу вчинення злочину за окремими ознаками (Пашнев Д. Понятие и классификация следов преступного использования компьютерных технологий / Д. Пашнев [Електрон. ресурс]. - режим доступа www.crime-research.ru/artides/Pashnev2). Виділення типових елементів має велике методологічне значення тому, що з одного боку, надає слідчому набір відправлених пунктів тих чи інших слідів, а з іншого - при виявленні слідів певного виду забезпечує можливість висунення та перевірки версії при розслідуванні контрабанди вогнепальної зброї та боєприпасів.

Для дослідження типових слідів розглядуваного злочину, необхідно враховувати таке поняття як «сліди злочину». У широкому сенсі під слідами розуміють будь-які зміни в матеріальному середовищі, що виникають в ньому в наслідок вчиненого злочину. У вузькому - сліди є матеріальним відображенням на будь-яких предметах, ознаками будови інших матеріальних об'єктів, що взаємодіють один з одним.

Сліди злочину можуть бути класифіковані за різними підставами. Оскільки їх джерелом є злочин, склад якого слугує основою для класифікації у кримінальному праві, то ця класифікація може бути застосована й для класифікації злочинів у криміналістиці: сліди крадіжок, сліди вбивства та ін. Більш дрібна класифікація може бути здійснена щодо способу кожного виду злочину (Криміналістика: підручник [електрон. ресурс] /. - Режим доступу <http://pravoznavec.com.ua>). Також у криміналістиці вирізняють матеріальні та ідеальні сліди злочину. Під матеріальними слідами злочину розуміють предмети, що слугують знаряддями злочину чи зберігають в собі сліди злочину або були об'єктами злочинних дій, а також гроші й інші цінності, нажиті злочинним шляхом та всі предмети, які можуть слугувати засобами до виявлення злочину, встановленню фактичних обставин справи, виявленню винних або до спростування обвинувачення чи пом'якшення відповідальності. Ідеальні сліди являють собою сліди у свідомості людини, що мають певну специфічну форму вищого рівня психічного, цілеспрямованого, активного, вибіркового відображення, здійснюваного в чуттєво-раціональній формі, у результаті якого формується відносно адекватний, суб'єктивно-об'єктивний «відбиток» - уявний у пам'яті людини образ заснований на раніше сприятливій інформації, та є формою збереження відповідної інформації.

У криміналістичній літературі зазначається, що під слідами контрабанди розуміють сукупність інформації про типові матеріальні й ідеальні сліди-ознаки, умови вчинення цього

злочину, які є характерними для певних способів незаконного переміщення контрабанди і знаходяться в кореляції взаємозалежності з особою злочинця та предметом посягання (Шевчук В.М., 2003 р.).

Враховуючи вищезазначене, на наш погляд, типові сліди контрабанди вогнепальної зброї та боєприпасів являють собою певну інформацію про матеріальні й ідеальні сліди, які знаходяться у взаємозв'язку між предметом контрабанди вогнепальної зброї та боєприпасів та способами вчинення цього виду злочину.

Способам вчинення контрабанди вогнепальної зброї та боєприпасів притаманна певна «слідові картина» злочину. При цьому, необхідно враховувати, що вона може вчинятися двома групами способів: а) з використанням переміщення поза митним контролем та б) способами вчинення контрабанди вогнепальної зброї та боєприпасів шляхом приховування від митного контролю.

1. При контрабанді вогнепальної зброї та боєприпасів можуть залишатися такі сліди як матеріальні, звукові, запахові та ідеальні сліди. Матеріальні сліди можуть відобразитися у 1) на тілі людини, 2) на одязі (взутті), 3) у речах, 4) транспортному засобі, 5) у схованках тощо. Звукові сліди — це відбиття в матеріальному середовищі мови та інших звуків, які існують на місці події тільки в момент учинення злочину, оскільки звуковий слід рухомий і затихає при віддаленні (Организационные и правовые основы борьбы с незаконным оборотом наркотиков в зарубежных странах: учеб. пособие / Воробьев И.А., Князев В.В и др. - М.: Акад. МВД РФ, 1995. - С. 59). Таким слідами є гуркіт мотору автотранспортного засобу; мова осіб, які перевозять, випадковий постіл. Запахові сліди - в одорології інформація, яка переноситься при випарі від запахотворюючих поверхонь на об'єкти речової обстановки. Це газоподібне утворення, що містить якісну інформацію про об'єкт (Шепітько В.Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український) / В.Ю. Шепітько. - за ред. акад. В.Я. Тація. - Х.: Право, 2001 - С. 89). При контрабанді вогнепальної зброї та боєприпасів такими запаховими слідами можуть бути запах пороху, змащувального мастила для зброї, засоби чищення зброї тощо. Ідеальні сліди - це відбитки у свідомості людини про подію або події, які пов'язані з контрабандою вогнепальної зброї та боєприпасів. Це можуть бути показання свідків, очевидців, підозрюваного та ін.

Таким чином, типові сліди вчинення контрабанди вогнепальної зброї та боєприпасів є важливим елементом криміналістичної характеристики цього виду злочину. Вони тісно пов'язані з іншими елементами цієї характеристики; завдяки інформації, яку отримують правоохоронні органи, будується доказова база; складається загальна «картина злочину», за допомогою слідових можна встановити особу злочинця тощо.